



Vårt Luftvärn

Luftvärnets Befälsutbildningsförbunds tidskrift

Nr 4 • Årgång 83 • 2023

Luftvärnets Befälsutbildningsförbund

Sehlstedtsgatan 7 / 1310
115 28 STOCKHOLM

E-post: exp@luftvarn.se
Internet: www.luftvarn.se

Väddö Kursgård Lvbyn AB

Ytterskär 2, 764 92 VÄDDÖ

Tfn 0176-542 19
E-post: info@vaddokursgard.se
Internet: www.vaddokursgard.se

Vårt Luftvärn

PRV utgivningsbevis nr 1678
E-post: exp@luftvarn.se

Ansvarig utgivare Johan Huovinen,
tel 08-553 427 91

Medlemskap

Avgift 40 kr per år, ständigt medlemskap
500 kr. Betalas till plusgiro 59888-8.

Avgift för medlemmar i Stockholms
Luftvärnsförenings Skytteklubb och
Roslagens Hemvärnsförening betalas av
respektive förening.

Innehåll nr 4 år 2023

- Föreläsningar på distans via "Teams".
- Luftförsvara hela Sverige!
- Luftvärnsdag i Stockholm lör 21 okt.
- Kurs om lufthot och motåtg lör 11 nov.

Vårt Luftvärn elektroniskt

Luftvärnsförbundet har beslutat att utöka utgivningen av "*Vårt Luftvärn*" med två binummer per år som huvudsakligen publiceras elektroniskt. Binumren utges under kvartal två respektive fyra, och omfattar främst inbjudan till våra aktiviteter. De har en lägre ambitionsnivå än huvudnumren som utges i kvartal ett och tre.

Huvudnumren av "*Vårt Luftvärn*" kommer även framgent att postas ut till samtliga medlemmar och prenumeranter under början av vår- respektive höstterminerna. Den som även önskar få sig tillsänt ett pappers-exemplar av de elektroniska binumren kan beställa sådana från förbundskansliet.

Redaktör för huvudnumren är Björn Kagger och för binumren Michael Reberg.

Bild på sidan 1:

Robotsystem 103 Patriot grupperat under Luftförsvarsövning 2022. Foto:
Alexander Gustavsson / Försvarmakten

Försvarsutbildarnas föreläsningar på distans via "Teams"

- **12 okt tor kl 20-21** Arktis ur en säkerhetspolitisk synvinkel.
- **9 nov tor kl 20-21** att möta informationspåverkan.

Anmälan via: <http://www.luftvarn.se/akt/index.html>

Lufförsvara hela Sverige!

Förbundsordförande övlt Johan Huovinen

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina innebar inte bara att ryska förband anföll över den rysk-ukrainska gränsen, utan också att ett omfattande luftkrig påbörjades. Många lärdomar kommer att dras av detta i krig i framtida försvarsplanering, både i Sverige och i Nato. I denna artikel begränsar jag mig till ett område: luftförsvar med en särskild inriktning mot Sveriges nationella försvar.

Ryssland har avfyrat tusentals kryssnings- och ballistiska robotar samt långräckviddiga drönare mot ukrainska militära baser och förråd, militära och civila flygplatser, militära och civila hamnar, broar och järnvägsstationer, industrier och kritisk infrastruktur kopplad till el- och gasnät eller andra mål som Ryssland identifierat som viktiga för ukrainsk motståndsvilja. De ryska attackerna har sällan haft någon koppling till markstrider, utan kan närmast liknas med de tyska attackerna med V1- och V2-bomberna mot London och andra engelska städer under andra världskriget.

I dag är Sverige tämligen oskyddat och behöver återigen bygga upp sitt luftvärn och luftförsvar för att skydda befolkningen och kritisk infrastruktur.

Det ukrainska luftförsvaret har sedan den 24 februari 2022 stegvis byggts upp med västerländskt stöd. Det klarar sig nu relativt bra mot ryska attacker. Huvudstaden Kiev klarar sig bäst eftersom det är där Ukraina prioriterat sitt luftförsvar. När Ryssland attackerar andra städer som Dnipro, Kharkiv, Odessa och Lviv maktar Ukraina med att bekämpa drygt hälften av robotarna eller drönarna. Varje robot eller drönare som slår ner ger stora skador på den ukrainska infrastrukturen och skördar dessutom civila dödsoffer.

Eftersom kryssningsrobotar och ballistiska robotar samt långräckviddiga drönare är vapen som avlossas långt från målen, ibland upp till 1 500 kilometer bort, kommer inte det ukrainska flygvapnet åt att bekämpa avfyringsplattformarna. Dessa utgörs av ramper baserade på flyg, fartyg eller marken. Därför har Ukraina tvingats till att utveckla och prioritera sitt luftvärn, något som inte hade varit möjligt utan omfattande stöd från väst, däribland Sverige.

Efter andra världskriget byggdes det svenska luftvärnet upp rejält. Under huvuddelen av kalla kriget disponerade vi totalt cirka 1 000 eldenheter (avfyringsplattformar) med olika system som robot 69, 70, 90 och 97 (Hawk) respektive automatkanoner med och utan radarstyrning.

Huvuddelen av luftvärnsförbanden disponerade också egen spaningsradar för förvarning. Härutöver utvecklades även enstaka demonstrationsenheter av Robot 23 (Bamse). Luftvärnet var då uppbyggt för olika uppgifter. Luftvärnet skulle i olika skeden av ett eventuellt krig skydda kritisk infrastruktur, befolkningscentra samt understödja våra armébrigader och skydda stridsflyg vid flygbaser. Efter de omfattande neddragningarna av Försvarsmakten år 2000 näst intill eliminerades svenskt luftvärn. En enda fredsutbildningsplattform för luftvärn behölls, Luftvärnsregementet i Halmstad. Kriget i Ukraina har påvisat vikten av befolkningskydd och skydd av kritisk infrastruktur. Sverige är i dag under återuppbyggnad av luftvärnsförmåga. Den utgör tillsammans med Flygvapnet den aktiva delen av befolkningskyddet.

Att återanskaffa luftvärn är dyrt och resurskrävande, men en absolut nödvändighet. Hotet från luften berör inte bara armén, utan även andra stridskrafter som behöver stöd med områdesskydd runt exempelvis hamnar och flygfält. Befolkningens skydd var tidigare en prioriterad fråga i Sverige baserat på erfarenheterna från andra världskriget. Det kan dels ses i de många skyddsrum som byggts i vårt land, dels i det omfattande luftvärn Sverige hade under kalla kriget.

Många av våra skyddsrum finns fortfarande kvar. Tyvärr gör inte vårt luftvärn det. Enkelt kan man uttrycka det som att befolkningskydd är reglerat i lag och luftvärn i budget.

Erfarenheterna från Ukraina visar visserligen på vikten av att kunna skydda befolkningen under jord, men kanske ännu mer på vikten av att skydda befolkning och infrastruktur genom att bekämpa kryssningsrobotar och drönare.

Under de senaste åren har Sverige anskaffat två nya luftvärnssystem, luftvärnsrobotsystem 98 (IRIS-T) och luftvärnsrobotsystem 103 (Patriot). Båda har utmärkt sig positivt i luftkriget i Ukraina. Tyvärr är Sveriges genomförda anskaffning av båda systemen alldeles för liten. Den kan närmast beskrivas som testplattformar för den numerär som Sverige egentligen behöver.

De båda systemen, 98 och 103, möter krigets krav i dag och troligen även i framtiden, men givet den bild vi sett av det möjliga framtida kriget i Ukraina framstår det tydligt att Sverige inte tillnärmelsevis har den mängd eldenheter luftvärn som krävs. Luftvärnssystemen riskerar dessutom att dubbelintecknas genom Sveriges deltagande i alliansen kollektiva försvar. Hur ska Sverige kunna klara av att möta en krigsföring liknande den som Ukraina utsätts för med de få eldenheter luftvärn som vi har? Kritiker kommer förstås påtala att det svenska jaktflyget kommer kunna lösa del av uppgiften. Det är förstås sant, men det är bara luftvärnssystem som kan bekämpa avfyrate ballistiska robotar.

Luftvärnet ska också skydda flygvapnet, kritisk infrastruktur, befolkningscentra, industrier och Försvarsmaktens övriga förband. Luftvärnet har dessutom längre uthållighet att verka dygnet runt relativt flyget. Härutöver kan vi också anta, med eller utan medlemskap i Nato, att ytterligare förband från andra länder kan befinna sig i Sverige för genomtransport till Finland eller norrut i Sverige. Även dessa behöver skyddas. Om svenska baser ska kunna vara en uppsamlingsplats och mellanstation för Natoförband på väg till andra operationsområden måste dessa skyddas från luftangrepp. En ytterligare fråga kopplat till luftförsvar som tas upp av Försvarsberedningen är att Sverige ”förbundet sig att delta i *European Sky Shield Initiative* (ESSI) om närmare europeiskt samarbete med syfte att förstärka Natos integrerade luft- och robotförsvar”. Även detta ställer kanske krav på förstärkningar rörande det markbaserade luftvärnet.

Det pågående kriget och även tidigare studier visar att luftvärn verkar bäst med överlappande förmågor. De existerande inköpta luftvärnssystemen är moderna, kvalificerade och designade för sin uppgift, men antalet skjutande plattformar och sensorer är för få för att täcka Försvarsmaktens uppgift att möta ett väpnat angrepp, samtidigt som befolkningen endast kan hänvisas till skyddsrum. Därför behöver fler luftvärnssystem anskaffas snarast. Alla system behöver inte vara högkvalificerade. Det är ingen god idé att i en begränsad budget nedkämpa billiga drönare med dyra luftvärnsrobotar avsedda för kryssningsrobotar. I det tidigare försvaret återfanns en stor mängd eldrörsluftvärn och enklare robotsystem. Dessa kostade lite att införskaffa, var billigare att skjuta med och hade därutöver hade en begränsade teknisk komplexitet, vilket gjorde att de gick snabbt att utbilda personal på. Det är dags att börja prioritera luftförsvaret av hela Sverige. Vi bör omedelbart anskaffa fler eldenheter av redan införda luftvärnssystemen i syfte att säkerhetsställa ett adekvat luftförsvar för hela Sverige samt påbörja utvecklingen och anskaffning av egna luftvärnssystem relevanta för framtiden.

Före och under andra världskriget anskaffade industrin och andra aktörer luftvärnskanoner för skydd av befolkningscentra, viktig industri och infrastruktur för att täcka det behov som Sverige hade. Vi är väl inte riktigt där ännu, men politiska åtgärder om att kvantitativt stärka luftvärnet måste vidtas.

Därtill bör det även fattas politiska beslut för ytterligare en fredsutbildningsplattform för utbildning av luftvärnsförband i Stockholmsregionen. Allt annat vore en felprioritering.

Luftvärnsdag i Stockholm lördag 21 oktober 2023



Lvrb 103 "Patriot" och ÖB. Foto: Carl M Sjöstrand / Försvarmakten.

Under lördagen den 21 oktober kl 0930-1700 arrangerar Lv-förbundet en "luftvärnsdag" hos Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) vid Lidingövägen 1 i Stockholm med flera högt kvalificerade föredrag. Ämnen som kommer att avhandlas är:

- *Utvecklingen av Ukrainakriget avseende långräckviddig bekämpning och luftkrig.*
- *Arméns utveckling fram till år 2030.*
- *Förvarsstabens verksamhet och syfte.*
- *Dagens och morgondagens operativa luftvärnssystem inom främst Natofamiljen.*

Deltagande i luftvärnsdagen är kostnadsfritt för antagna deltagare. Lv-förbundet bjuder på fika med smörgås i samband med ankomst, lunch och eftermiddagsfika. Medlemmar i Förvarsutbildarna, respektive närstående anhöriga som blir medlemmar, är välkomna att delta.

Resor och eventuell logi genom den enskildes egen försorg och bekostnad. Antalet platser är begränsat. Vid platsbrist prioriteras Lv-förbundets medlemmar, aktiva reservofficerare samt befäl i värnpliktsåldern med luftvärnsutbildning.

Ansökan senast fredag 6 oktober med e-post till exp@luftvarn.se (via telefon undanbeds). Ange för- & efternamn, personnummer och förbundsstillhörighet samt önskemål (eller ej) om fika fm, lunch och fika em. Respektive eventuella matallergier (motsv.).

Besked om antagning (eller ej) och kompletterande detaljinformation till antagna skickas med e-post senast tisdag 17 oktober.

Välkommen med din/er ansökan!

Stefan Bratt
Arrangör & ledamot i Lv-förbundets styrelse

Dagkurs om lufthot och motåtgärder

Lördagen den 11 november kl 10-15 vid K 1 Stockholm.



Hotet från luften har ökat. Ryssland och många andra högteknologiska aktörer disponerar kvalificerade flygande sensorer för spaning och målinmätning – liksom såväl beväpnade flygplan och helikoptrar som s.k. ”drönare”, kryssningsrobotar och ballistiska missiler.

Lufthotet och lämpliga motåtgärder mot detta måste alla svenska förband ha kännedom om och kunna hantera, såväl i strid som under övningar. Luftvärnsförbundet genomför kurser i ämnet. Främst för chefer i Hemvärnet och andra förband med annan huvuduppgift än luftvärn. Kurserna syftar främst till att ge grundläggande:

- Medvetenhet om det moderna hotet från luften i allmänhet och mot kvalificerade objekt i synnerhet vid försvar av Sverige mot en högteknologisk fiende.
- Kunskaper om de motåtgärder som kan och bör vidtas av förband med annan huvuduppgift än luftvärn.
- Färdighet att beakta skydd mot lufthot i planeringsarbete.

Se även sidan ”Lufthot och motåtgärder” hos Lv-förbundet på Internet: www.luftvarn.se

Lördagen den 11 november kl 10-15 genomförs en grundkurs vid K 1 på Lidingövägen 28 i Stockholm för Lv-förbundets egna medlemmar. Kursen är även öppen för medlemmar i andra förband inom Försvarsutbildarna. Antalet deltagare är begränsat. Vid platsbrist prioriteras Lv- medlemmar och befäl i värnpliktsåldern (18–47 år). Lv-förbundet bjuder på kursavgiften och lunch. Resor och eventuell logi bekostas och bokas genom egen försorg.

Ansökan senast mån 30 oktober med e-post till exp@luftvarn.se (via telefon undanbeds). Ange för- & efternamn, personnummer, förbundstillhörighet och eventuell militär grad samt önskemål (eller ej) om fika fm, lunch och fika em. Respektive eventuella matallergier. Besked om antagning (eller ej) ges med e-post i god tid innan aktuellt kursdatum. OBS – giltig legitimation ska medföras vid kursen!

Välkommen med din ansökan!

Johan Jönsson

Övlt / kurschef och styrelsemedlem i Luftvärnsförbundet